

інститут мирової угоди є поєднанням медіації, як способу вирішення спору, та роботи юрисдикційного органу, тому подальше дослідження теорії та практики виконання ухвали про визнання умов мирової угоди створить передумови для імплементації європейського правового інституту медіації у чинну правову систему України.

Список використаних джерел:

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV [Текст] // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 40-42. – Ст. 492.
2. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016р. № 1404 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Верба-Сидор О.Б. Правосуб'єктність суду у виконавчому провадженні [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Верба-Сидор О.Б. – Л., 2012. – 19 с.
4. Лисенко Л. С. Ухвали в цивільному процесі України [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Л. С. Лисенко. – К., 2012. – 19 с.
5. Талан Л. Г. Реалізація судових рішень у виконавчому провадженні [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Л. Г. Талан. – Х., 2012. – 19 с.
6. Фурса С. Я., Фурса Є. І., Щербак С. В. Закони України «Про державну виконавчу службу», «Про виконавче провадження», «Про визнання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»: Науково-практичний коментар. – К.: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2013. – 1172 с.

Розгон О.В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна*

ЕЛЕМЕНТАРНА МОДЕЛЬ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ ТА США

Звична для вітчизняного права тріада повноважень була сформована у працях західноєвропейських вчених. Абсолютність такої концепції права власності піддавалася сумніву ще в радянський період розвитку правової думки. Було виділено три теоретичні моделі права власності: елементарну, модель розщепленого права власності та модель права власності з відокремленим правом управління [1, с. 78, 105].

Елементарна, або спрощена, модель заснована на принципі «в однієї речі – один повноправний власник». За такої конструкції всі інші особи, які мають інтерес до цієї речі, вважаються особами з «чужими правами» [2, с. 39], а її власник одноосібно реалізує свої правомочності щодо володіння, користування та розпорядження. У цьому сенсі право власності має абсолютний характер (*fee simple absolute* – безумовне право власності) [3, с. 43].

В елементарній моделі фігурує компонент фіксації (норми про закріплення права власності за особою та можливості витребування речі з чужого незаконного володіння) [4, с. 148]. Зокрема, у ст. 387 ЦК України закріплено право на витребування власником свого майна від особи, яка незаконно, без відповідної правової підстави ним заволоділа.

У цій законодавчій нормі обмежується право на витребування власником свого майна, оскільки зазначена стаття передбачає, що власник може витребувати належне йому майно тільки від особи, яка заволоділа ним незаконно та без відповідної правової підстави, тобто в недобросовісного набувача.

У ЦК України містяться норми, що захищають право інших осіб – нових власників майна, на яке вони набули право власності, не знаючи про наявність незаконних обставин відчуження цього майна [5]. За ст. 330 ЦК України, якщо майно відчужене особою, яка не мала на це права, добросовісний набувач набуває право власності на нього, якщо відповідно до ст. 388 ЦК України майно не може бути витребуване у нього (у цій статті чітко визначено, за яких умов власник майна може звернутися з вимогою про витребування майна з чужого незаконного володіння). Тобто законодавець передбачив існування добросовісного набувача і захищає вже його право власності на майно.

У чистому вигляді елементарна модель права власності зустрічається в США не так часто, як у межах континентальної правової системи. Необхідно враховувати, що західні цивілісти традиційно оцінюють майнові відносини з точки зору їх утилітарності та практичної зручності, не прагнучи вибудувати ідеальні юридичні конструкції [6, с. 57].

Подібний науковий висновок зовсім не означає, що приватна власність повинна бути усунена чи обмежена іншими формами власності. Навпаки, з розвитком юридичної техніки і соціально-економічних зв'язків кожна людина набуває можливість не тільки самостійно здійснити своє право на володіння, користування і розпорядження своїм майном, а й реалізувати ці правомочності таким чином, в такому обсязі й у такій послідовності, які вона вважатиме найбільш ефективними. Узгоджені дії власників сприяють утворенню та функціонуванню різних складноструктурних моделей права власності (common ownership – спільна власність), вельми характерних для США.

При цьому необхідно мати на увазі, що вже згадувана рецепція англійського феодального права США привела до особливого статусу землі як об'єкта власності, у зв'язку з чим особливості структури комплексних правовідносин власності доцільно розглядати саме на прикладі відповідних титулів на землю (estates in land – нерухомість на землі). Разом із тим слід враховувати, що моделі права власності на рухоме майно (personal property – рухоме майно), хоча і мають специфічні риси, в цілому.

Склад таких моделей визначається виходячи з двох ключових факторів – часу і повноти прав. Інакше кажучи, складноструктурне право власності може встановлювати такі відносини, за яких воно розділене в часі між декількома правовласниками, та є певна черговість, або власники реалізують свої правомочності одночасно, лише розподілені за змістом (concurrent ownership – одночасне володіння) [3, с. 47].

Таким чином, можна зробити висновок, що хоча є певні тотожності стосовно розуміння елементарної моделі права власності в Україні та США, зокрема закріплення права власності за особою та можливості витребування речі з чужого незаконного володіння, але підхід США більш спрямований на статус землі як об'єкта власності, у зв'язку з чим є певні властивості структури

комплексних правовідносин власності, а моделі права власності на рухоме майно (personal property), хоча і мають специфічні риси, в цілому схожими.

Список використаних джерел:

1. Рубанов А. А. Проблемы совершенствования теоретической модели права собственности / А. А. Рубанов / Развитие советского гражданского права на современном этапе / Малеин Н. С., Мозолин В. П., Прокопченко И. П., Рубанов А. А., и др.; Отв. ред.: Мозолин В. П. – М.: Наука, 1986. – 267 с.

2. Право собственности в Российской Федерации в период перехода к рыночной экономике / В. П. Мозолин; Российская Академия наук, Институт государства и права. – М., 1992. – 176 с.

3. Тягай Е. Д. Модели правособственности в современном праве США // Вестник Российского университета дружбы народов. – 2009. – № 4. – С. 41–47.

4. Точилин В. В. Право оперативного управления и право хозяйственного ведения: особенности правового регулирования: Монография / В. В. Точилин – Армавир: Редакционно-издательский центр АГПУ, 2006. – 196 с.

5. Чундак М. В. Витребування майна з чужого незаконного володіння. Основні проблеми та шляхи до захисту цивільного права / М. В. Чундак // Вісник Академії адвокатури України. – 2012. – № 2. – С. 96–100 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2012_2_13

6. Шумилов В. М. Учебное пособие. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Междунар. отношения, 2006. – 408 с.